

**“Quo vadis LT”**  
**Kelionių-renginių organizatorius**  
**A. Jakšto 9-229, Vilnius ; Tel: 8 5 2314189; Mob: 8 65660504;**  
**[www.quovadis.lt](http://www.quovadis.lt); el. paštas: [info@quovadis.lt](mailto:info@quovadis.lt)**

IZRAELIS  
Piligriminė - pažintinė kelionė po Šventąją Žemę

Vasario 4 - 14d. 2019m.

Su br. Pauliumi Vaineikiu OFM

**Kelionės programa:**

**1 diena.** Skrydis Hamburgas – Tel Avivas. Atskrendame į Ben Guriono oro uostą. Vykstame į viešbutį. Vakarienė. Nakvynė viešbutyje Nazarete.

**2 diena.** Pusryčiai. Keliaujame Viduržemio jūros pakrante. Lankome **Cezarėją** – karaliaus Erodo miestą- uostą ir pirmųjų krikščionių buvusį centrą. Apžiūrime romėnų laikų II a. išlikusį vandentiekį – akveduką, XII-XIII a. kryžiuočių miesto - tvirtovės likučius. Cezarėje prisimename šv. Petro apsilankymą (Apd, 10), randame ir šv. Pauliaus kalėjimo vietą. Laisvas laikas prie jūros. Po pietų vykstame į svarbiausią Izraelio uostą – **Haifa** su įspūdingais Bahajų sodais. Ant Karmelio kalno švyturys „**Stela Maris**“. Tai pranašo Elijo ola - jo maldos vieta (1 Kar 18,42-46) ir pirmasis Karmelity vienuolynas XIII a. Šv. Mišios. Toliau keliaujame po Karmelio kalnagūbrį. Čia įsikūrę nedideli Druzų kaimeliai. Po pietų atvykstame į šiauriausią Izraeliožvejų miestelį **Akko**. Kažkada Akko buvo galingas kryžiuočių miestas – tvirtovė. Šiandien jis įdomus savo požemiais, senamiesčiu, Templierių ordino istorija ir Turų laikotarpio palikimu. Vakare grįžtame į viešbutį. Vakarienė. Nakvynė viešbutyje Nazarete.

**3 diena.** Pusryčiai. **Nazaretas** - vienas didžiausių Galilėjos miestų, išsidėstęs kalvų apsuptoje įdubje. Naujai ant kalvos išaugusiame rajone Nazaret IIit gyvena iš įvairių pasaulio kraštų į istorinę tėvynę sugrįžę žydai. Tuo tarpu senajame mieste tebegyvena arabai. Čia vyrauja rytietiškas triukšmas, siauros gatvelės, o pačiame centre tarsi švyturys išsiskiria aukšta, balta Marijos Apreiškimo bazilika, pašventinta vos prieš 40 metų. Po ja - Šventoji grota - Marijos namelis. Būtent šioje vietoje, kaip tvirtina tradicija, gyvenusį Nazareto mergaitę Mariją, "sužadėtą su vyru, vardu Juozapas iš Dovydo namų" (Lk 1, 27). Čia ją aplankė Viešpaties angelas, pranešdamas stulbinančią žinią: "Pagimdysi sūnų, kurį pavadinsi Jėzumi" (Lk 1, 31-38). Nazarete prabėgo Jėzaus vaikystė, kur jis "augo išmintimi, metais ir malone Dievo ir žmonių akyse" (Lk, 2, 52) . Šv. Mišios Apreiškimo vasilikoje. Po pietų lankome Nazareto apylinkes. Senasis **Ciporio miestas**, dar vadintas Diocaesarea, archeologų tyrinėjamas nuo XX a pradžios, šiandien byloja apie buvusį romėnų laikų svarbų prekybinį centrą ir Galilėjos sostinę. II a miestas buvo tapęs svarbiu žydų centru, kuriame buvo įsikūrusi rabinų Akademija. Bizantijos laikais čia buvo vyskupijos centras, o kryžininkai turėjo citadelę su galinga pilimi. Archeologinio parke pamatysime gražiausias Galilėjoje grindų mozaikas su Galilėjos Mona Liza. Jezraelio lygumoje dar vienas istorinis miestas **Megidas**. Daugiau kaip 3 tūkst. metų šis stipriausias Kanaano įtvirtinimu buvęs miestas kontroliavo kelią tarp Egipto ir Mesopotamijos. Dėl šios vietos varžėsi ano meto galingosios civilizacijos – Egiptas ir Asirija. Miestas tapo kovų simboliu. Apreiškimo knygoje jis minimas kaip Harmagedonas, prie kurio laikų pabaigoje įvyks galutinis blogio ir gėrio mūšis (Apr 16,16). Šiandien vietovė garsėja dėl atliktų kasinėjimų (net 25 kultūriniai sluoksniai) ir rastų senųjų statinių – net Saliamono ir karaliaus Ahabo laikų rūmų pamatai (IXa pr Kr). Grįžtame į

Nazaretą. Vakariene. Nakvynė viešbutyje Nazarete.

**4 diena.** Pusryčiai. Toliau keliaujame po Galilėją - tai šiaurinė šalies dalis, kalnų ir derlingų slėnių kraštas. Dažnai buvo puldinėjamas šiaurinių genčių ir vadinamas "pagonių kraštu". Bet Evangelijų pasakojimuose Galilėja užima svarbią vietą. Nazarete prabėgo 30 Jėzaus paslėptojo gyvenimo metų, Galilėjos miesteliuose jis praleido didesnę savo viešosios veiklos dalį. "Jėzus vaikščiojo po visą Galilėją, mokydamas sinagogose, skelbdamas karalystės Evangeliją ir gydymas žmonėse visokias ligas bei negalias" (Mt 4,24). Iš šios srities gyventojų jis išsirinko pirmuosius savo mokinius ir iš jų paskyrė 12 apaštalų. Atvykstame prie **Tiberiados ežero** arba Galilėjos jūros, kur Jėzus pašaukė pirmuosius mokinius. Jėzaus laikais ežero apylinkės buvo daug labiau apgyvendintos negu dabar. Čia buvo ne tik Tiberiados miestas, bet ir Kafarnaumas, Magdala, Betsaida, Hipos ir kiti. Šiandien ežeras žavi savo natūralios gamtos vaizdais ir mažytėmis bažnytėlėmis, primenančiomis Evangelinius įvykius. Gražiausios pakrančių panoramos atsiveria plaukiojant po ežerą laiveliu, taip pat pakrantės restoranuose galima paragauti ir tradicinės šv. Petro žuvies. Sustojame ant **Palaiminimų kalno** – tai Kalno pamokslo vieta: "Matydamas minias, Jėzus užkopė į kalną ir atsisėdo. Prie jo prisiartinok mokiniai. Jėzus prabilęs mokė: Palaiminti dvasingieji vargdieniai: jų yra dangaus karalystė... (Mt 5,1-12). Palaiminimų kalne Šv. Mišios. Aštuoniakampė Palaiminimų bažnyčia kaip tik ir primena čia pasakytus Jėzaus 8 palaiminimus. Keliaujame toliau aplink ežerą. Ant kalvos randame duonos padauginimo bažnyčią, vietovėje vadinamoje **Tabgha**, po altoriumi esanti uola - kaip tik ta, ant kurios Jėzus padaugino duoną. V a. mozaika vaizduoja pintinę su kepaliukais duonos ir dvi žuvis. Skaitome Evangeliją (Mk 6, 41-42). "Ir visi privalgė iki soties". Lankome Šv. Petro namus **Kafarnaume**, ant kurių neseniai pastatyta laivo formos moderni šv. Petro bažnyčia. Kafarnaumas dar vadinamas Jėzaus miestu, nes "palikęs Nazaretą, jis apsigyveno Kafarnaume" (Lk 4,16-30). Daugybė Evangelijose minimų įvykių vyko Kafarnaume. Čia Jėzus pašaukė apaštalą Matą, išgydė paralitiką, nuleistą per stogą, iš mirties prikėlė Jairo dukterį, pagydė kraujoplūdžiu sergančią moterį, pagydė karščiuojančią Petro uošvę ir t.t. Daug mokė Jėzus Kafarnaumo sinagogoje ir čia kalbėjo apie "duoną, nužengiančią iš dangaus" (Jn 6, 22-59). Bet šiandien randame tik buvusio miesto griuvėsius. Ant pačio ežero kranto stovi Prisikėlusiojo pasirodymo arba **Šv. Petro Primato** bažnyčia. Ir vėl kalbėsime apie duoną ir žuvį. Kiek didesnė uola bažnyčioje vietoj altoriaus ir užrašas "Mensa Christi" - "Kristaus stalas". Jau prisikėlęs Jėzus vėl sugrįžta prie to paties ežero, kad vėl surastų savo mokinius ir sustiprintų. Po stebuklingos žvejonės Jėzus paruošia jiems pusryčius ir paveda Petriui "ganyti jo avis" (Jn 21, 1-19). Pakeliui į Nazaretą aplankome **Kafr Kanos** miestelį - pirmojo Jėzaus stebuklo vietą. "Tokią stebuklų pradžią Jėzus padarė Galilėjos Kanoje. Taip jis parodė savo šlovę ir mokiniai įtikėjo jį" (Jn 2, 1-12). Vestuvių bažnyčioje šeimos atnaujina savo santuokos įžadus ir gauna palaiminimą. Šalia Nazareto esantis kalnas - pakriūtė, nuo kurio Jėzų norėta nustumti, kai jis sugrįžęs į Nazaretą kalbėjo sinagogoje. Iš čia esančios apžvalgos aikštelės atsiveria visa Jezreėlio lyguma per kurią vingiavo senasis karavanų kelias. Grįžtame į Nazaretą. Vakariene. Nakvynė viešbutyje Nazarete.

**5 diena.** Pusryčiai. **Taboro kalnas** – žymiausias Galilėjos, stovintis atokiau lygumoje, o jo daili viršūnė iškyla į 588 m aukštį. Ypatingas kalno grožis vertė jį laikyti šventa vieta. Taboro vardas gana dažnai minimas Šv. Rašte. Bet mums svarbiausias įvykis yra Kristaus atsimainymas. Trys apaštalai regėjo Jėzų Dievo šlovėje ir sakė: "Viešpatie, gera mums čia būti" (Mt 17,1-9). XX a. pradžioje pastatyta pranciškonų Atsimainymo bazilika šalia senųjų vienuolyno ir kryžininkų įtvirtinimų likučių. Į Taboro kalną keliaujame pėsčiomis arba važiuojame taxi autobusiuku. Atsimainymo kalno bazilikoje Šv. Mišios. Keliaujame Jordano upės slėniu į Judėją. Kalno šlaite įsikūręs miestelis Najinas. Jis primena Jėzaus jautrumą savo sūnų praradusiai motinai (Lk 7,11-17). "Dievas aplankė savo tautą. Tokios kalbos apie Jėzų pasklido visoje Judėjoje ir visoje šalyje". Pakeliui lieka visa centrinė šalies dalis - Samarija. Gražūs samanoti Samarijos kalnai dažnai būdavo keliaujančių iš Galilėjos į Jeruzalę kelias. Žemė vis sausėja, žaluma baigiasi ir suprantame, kad prasideda dykuma. Tik pats Jordano upės slėnis dar turi nedidelius plotelius dirbamos žemės. Nabluso (Palestinoje) pietrytiniame pakraštyje yra išlikęs šulinys, kurį kaip manoma, iškasė patriarchas Jokūbas.

Evangelija pagal Joną pasakoja apie jėzaus apsilankymą Samarijoje ir jo susitikimą su samariete prie Jokūbo šulinio (Jn 3, 30-42). Vandens svarba dykumoje pasidaro aiški. Artėjame prie **Jordano upės**, kuri vingiuoja nuo Hermono kalno šiaurėje į pietus iki Negyvosios jūros. Ankščiau upė skyrė Izraelio giminių teritorijas, dabar yra valstybinė siena tarp Izraelio ir Jordanijos. Jordanas daugybė kartų minimas Šv. Rašte. Per jį kėlėsi senieji patriarchai, izraeliečiai įžengė į Pažadėtąją žemę (Joz 3,14-17). Šį momentą mini ne tik žydai, bet ir krikščionys matydami jame krikšto pirmavaizdį. Netoli Jericho, prie Jordano upės atsivertimo krikštą skelbė Jonas Krikštytojas. Pas jį rinkosi žmonės ne tik iš Jeruzalės, bet ir iš visos Judėjos. Savo viešosios veiklos pradžioje "Jėzus iš Galilėjos atėjo prie Jordano pas Joną krikštytis" (Mk 1,4-11). Skaitome Evangeliją ir atnaujiname savo krikštą pasinerdami Jordano upėje arba apšlakstyti jos vandeniu. Vakare atvykstame į **Jerichą** – seniausią pasaulio miestą (7000 m. pr. Kr.), didžiausią Artimųjų Rytų oazę Judėjos dykumoje. Miesto istorija minima Šv. Rašte, kai atėję į Pažadėtąją žemę žydai jį užėmė patį pirmąjį (Joz 6). Jėzaus laikais Jerichas buvo žydų kunigų miestas, vėliau krašto valdovai čia statėsi rūmus dėl nuolat šilto oro. Šiandien čia nedidelis Palestiniečių miestelis su datulių palmių ir bananų plantacijomis, kartais dar vadinamas palmių miestu, nors aplink supa Judėjos dykuma. Ne tik senovėje, bet ir dabar kelias iš Galilėjos į Judėją eina per Jerichą. Jėzus šiame mieste lankėsi daugelį kartų. Sustojame ties Gundymų kalnu ten, kur "Jėzus buvo Dvasios nuvestas į dykumą, kad ten būtų velnio gundomas" (Mt 4,1-11). Jėzus Jeriche apsilankė turtuolio Zachiejaus namuose, o prie miesto vartų pagydė aklą Bartimiejų, (Mk 10,46-52). Vakariene. Nakvynė viešbutyje Jeriche.

**6 diena.** Pusryčiai. Keliaujame po Judėjos dykumą. Tai tuščia kalnuota sritis prie Negyvosios jūros. Klimatas čia toks sausas, kad pergamentas Kumrano urvuose galėjo išlikti tūkstantmečiais. Dykuma žmogui visada darė didžiulį įspūdį. Tai dviprasmiška vietovė - žmogus sutinka daugybę pavojų, bet kartu gali ir pasislėpti. Pirmaisiais amžiais krikščionys patyrė skaudų persekiojimą. Dažnai jie pasitraukdavo į dykumą, o kartais ir ilgam ten pasilikdavo. Tie, kurie degė uolumu, nenorėjo pasiduoti lengvai religijai, kokia tapo Krikščionybė Romos imperijoje nuo IV a. tai patys pasitraukdavo į dykumas. Asketiškas gyvenimas tapo kankinystės pakaitalu ir Kristaus sekimo būdu. Dažnai tokie atsiskyrėliai sulaukdavo mokinių ir maldininkų, nors jie įsirengdavo savo būstus sunkiai prieinamose vietose. Aplankysime vieną iš senųjų atsiskyrėlių vienuolynų **šv. Jurgio** vienuolyną, įsikūrusį Judėjos Vadi Kelt kanjono olose. Šv. Mišios dykumoje. Nusileidus prie Negyvosios jūros aplankome **Kumraną**, kur 1947 m. buvo rasti žymieji Biblijos perrašinių ritiniai. Vietovė neminama Šv. Rašte, bet svarbi dėl savo radinių. Čia gyvenusį I a. pr. kr. esenų bendruomenę "vienuolynas" (Qumran) buvo atsiriboję nuo Jeruzalės šventyklos žydai, gyveno raidiškai laikydamiesi įstatymo, kurių pagrindinis darbas buvo Šv. Rašto - t. y. Senojo Testamento perrašinėjimas. Kai bendruomenė buvo išblaškyta romėnų, jie greičiausiai paslėpė savo knygas olose. Dokumentai buvo surašyti ant pergamento ar popiruso lapų, susiūtų į 2-6 m gabalus ir susukti į ritinius. Uždaryti moliniuose induose jie išgulėjo beveik du tūkstančius metų. Atradimas buvo reikšmingas, nes leido palyginti mūsų turimą Šventraščio tekstą su tuo, kuris buvo naudojamas Jėzaus laikais. Pasirodė, kad esminių skirtumų tarp jų nėra. Atvykstame prie **Negyvosios jūros** – žemiausios planetoje vietos ir vieno sūriausių vandens telkinių pasaulyje. Negyvąją jūrą suformavo seisminiai procesai ir nugramzdino žemę iki 800 m. Šios jūros pakrantė yra daugiau nei 400 m žemiau jūros lygio. Druskingumas vandens viršija kitų jūrų druskingumą daugiau nei 6 kartus. Tokia mineralų koncentracija susidarė čia dėl aplinkinių druskingų kalnų ir mažo kritulių kiekio. Dėl to jūroje negali gyventi jokie gyvūnai, taip ir vadinama "Negyvąją jūra". Tačiau vanduo yra naudingas sergantiems įvairiomis odos ligomis, naudojamas chemijos ir kosmetikos pramonei. Keliaujant prie Negyvosios jūros galime prisiminti čia buvusius Biblinius Sodomos ir Gomoros miestus. Maudynės Negyvojoje jūroje. Pagal galimybes lankome **Masados** tvirtovę (esant palankioms oro sąlygoms). Vakare grįžtame į viešbutį Jeriche. Vakariene ir nakvynė viešbutyje Jeriche.

**7 diena.** Pusryčiai. Kylame į Judėjos kalnyną. Šiandien keliaujame į Šventąjį miestą **Jeruzalę** - tai vienas seniausių pasaulyje miestų, svarbus dėl joje vykusių istorinių ir religinių įvykių. Savo Šventuoju miestu ją laiko trijų religijų

išpažinėjai: žydai, krikščionys ir musulmonai. Ir nors Jeruzalės vardas reiškia "ramybės miestą", tačiau jos istorija buvo audringesnė už daugelio kitų. Dovydas tapęs Izraelio karaliumi apie 1000 m. pr. Kr. pavertė ją savo sostine, sustiprino Jeruzalės sienas, ant Siono kalno pastatė sau rūmus, buvo atgabenta Sandoros skrynia, o jo įpėdinis Saliamonas Jeruzalę pavertė klestinčiu miestu, pastatydino didžiulę Šventyklą tikrajam Dievui. Po žydų sukilimo prieš romėnus 70 m. šventykla buvo sugriauta ir daugiau nebuvo atstatyta. Šiandien jos vietoje stovi musulmonų Al Aksos mečetė ir Uolos kupolas (VII a.) Pradedame savo kelią po Jeruzalę nuo **Alyvų kalno**, nuo kurio atsiveria viso miesto panorama. Rytinėje Jeruzalės pusėje kalnas nuklotas žydų kapais. Esame už senojo miesto sienų. Tik XIX a. miestas išsiplėtė ir žmonės apsigyveno už sienų. Daugiausia čia gyvena musulmonai. Tačiau krikščionims jis ypatingu būdu mena Jėzų, kuris dažnai ėjo per kalną keliaudamas į Jeruzalę ir grįždamas iš jos. Šiandien lankome svarbiausias Evangelines vietas: aukščiausioje kalno vietoje Jėzaus Dangun žengimo koplyčią (Lk 24,50-51), kiek žemiau - "Tėve mūsų" maldos vienuolyną ir grotą (Lk 11,1-4). Pėsti leidžiamės į Kedrono slėnį, prisimindami Verbų sekmadienį, sustojame „Viešpaties ašarų“ (Dominus Flevit) bažnyčioje (Lk 19,41-44). Šv. Mišios. Ateiname į Getsemanės sodą su Visų Tautų arba Agonijos bazilika. Prieš jėjimą maldininkus pasitinka gyvosios Getsemanės relikvijos - keletas senų alyvmedžių, kurie buvo išsaugoti iki mūsų dienų. Krikščionims ši vieta primena svarbius Jėzaus gyvenimo momentus, kaip Jėzus po Paskutinės vakarienės su savo mokiniais nuėjo į anapus Kedrono upelio buvusį sodą. Bazilika iškilusi ant uolos, toje vietoje, kur Jėzus meldėsi prieš savo kančią (Lk 22,40-46). Kedrono slėnio apačioje - seniausi kapai. Apaštalų darbuose randame užuominą apie Mariją, kaip ji liko ir meldėsi su Jėzaus mokiniais (Apd 1,14). Nuo senų laikų netoli Getsemanės buvo gerbiama Marijos palaidojimo vieta ir jis paėmimas į dangų. Lankome Marijos kapo bažnyčią. Keliaujame į viešbutį Jeruzalėje, netoli senamiesčio. Laisvas laikas. Vakariene ir nakvynė viešbutyje Jeruzalėje.

**8 diena.** Pusryčiai. Aplankome Judėjos kalnyno miestelį **Ein Karemą** - tradiciškai manoma, kad ten gyveno Zacharijas ir Elžbieta ir ten jiems gimė Jėzaus pirmtakas Jonas Krikštytojas. Nuo Jeruzalės miestelis nutolęs tik 10 km. Ča stovi dvi bažnyčios: Zacharijo ir Elžbietos namų vietoje iškilusi **Šv. Jono Krikštytojo** gimimo bažnyčia (Lk 1,57-79), o Marijos ir Elžbietos susitikimo vietoje pastatyta dviaukštė **Aplankymo** bažnyčia (Lk 1, 39-56). Abiejų bažnyčių kiemuose rasime keramikinėse plytelėse įvairiomis kalbomis išrašytas maldas: Zacharijo giesmę ir Marijos "Magnificat" giesmę: "Mano siela šlovina Viešpatį". Šv. Mišios Aplankymo bažnyčioje. Po pietų keliaujame į Jėzaus gimimo vietą - lankome **Betliejų**, dar vadinamą Dovydo miestu. Jame gyveno Izraelio karaliaus Dovydo protėviai: Rūta ir Bozas. Pagal Mikėjo pranašystę kaip tik čia turėjo gimti Mesijas (Mch 5,1-4). Šiandien Betliejus taip pat Palestiniečių miestas, ypač brangus krikščionims dėl Jėzaus gimimo. "Juozapas ėjo iš Nazareto į Judėją, į Dovydo miestą, vadinamą Betliejumi, nes buvo kilęs iš Dovydo namų ir giminės. Jis turėjo užsirašyti kartu su savo sužadėtine Marija..."(Lk 2,1-7) Betliejaus apylinkėse nemaža urvų, į kuriuos lietingu periodu būdavo suvaromi gyvuliai. Ten stovėdavo ir ēdžios. Vienu tokių urvų galėjo pasinaudoti Šventoji Šeima, neradusi vietos užėigoje. Pirmieji krikščionys neužmiršo šios vietos ir gerbė ją, kai galiausiai IV a. buvo pastatyta Kristaus Gimimo bazilika. Įėjimas į baziliką labai žemas, todėl kiekvienas eidamas turi gerokai pasilenkti... Lankome baziliką su Jėzaus gimimo grotą, taip pat šalia esančią pranciškonų Šv. Kotrynos bažnyčią, jos požemiuose esančią šv. Jeronimo grotą. Keletas kilometrų į rytus nuo Betliejaus, Bet Sahur kaime randame išsaugotas senąsias piemenų olas. Keletas olų yra įrengtos kaip koplyčios ir pastatyta nedidelė bažnytelė, primenanti piemenų palapinę. Pagal tradiciją, čia prisimenama, kaip pirmiausia piemenims "pasirodė Viešpaties angelas, ir juos nutvieskė Viešpaties šlovės šviesa" (Lk 2,8-20). Vakariene ir nakvynė viešbutyje Jeruzalėje.

**9 diena.** Pusryčiai. Jeruzalės senamiestis. Einame Jėzaus **Kančios keliu (Via Dolorosa)**, vedančiu į Golgotą - **Viešpaties Kapo ir Prisikėlimo baziliką**. Šiandien sunku tiksliai pasakyti, kuriuo keliu Jėzus nešė kryžių, nes senoji Jeruzalė buvo nušluota nuo žemės paviršiaus ir dabartinis gatvių tinklas yra gerokai pasikeitęs nuo Jėzaus laikų. Vis

tik nuo XII a. krikščioniškoji tradicija Kryžiaus kelią pradeda nuo buvusios Antonijaus tvirtovės netoli Šventyklos kiemo. Kiekvieną penktadienį trečią valandą po pietų yra einamas Kryžiaus kelias Jeruzalės gatvėmis, prisimenant ir apmąstant Kristaus kančią. Mes taip pat einame Kančios keliu, sustodami pažymėtose vietose ir skaitydami Kristaus kančios istoriją bei apmąstydami jos prasmę mūsų gyvenime. Paskutinės stotys Šventojo kapo ir Prisikėlimo bazilikoje. Tai viena svarbiausių mūsų piligrimystės vietų. Čia Jėzus mirė, buvo palaidotas, tačiau trečią dieną jis prisikėlė. "Kam ieškote gyvojo tarp mirusiųjų? Jo čia nebėra. Jis prisikėlė, kaip buvo sakęs" (Mt 28, 1-6). Einame į Šventą kapą su prisikėlimo viltimi. Lankome kitas bazilikos koplyčias, susipažįstame su kitų konfesijų krikščionimis, kurie turi savo dalį Šventame kape: graikai ortodoksai, koptai, sirai, etiopai, armėnai, pravoslavai, katalikai. Po pietų keliaujame ant **Siono kalno** - į Dovydo miestą, kur jis buvo perkėlęs Sandoros skrynią. Siono vardu buvo vadinama šventyklos, o kartu ir Dievo buveinės vieta. Pamažu visas miestas imtas vadinti Dievo buveine. Sionas įgavo simbolinę visos Dievo tautos prasmę. Iš Siono buvo laukiama ateinančio Dievo išgelbėjimo (Iz 62,11). Čia žydai gerbia simbolinį karaliaus Dovydo kapą (Apd 2,29). Lankome jų sinagogą. Kai Jeruzalės šventykla buvo sugriauta, Kristaus mokiniai Sionu, t. y. šventuoju kalnu, pavadino Jeruzalės vakarinę aukštumą, kur Jėzus valgė paskutinę vakarienę ir prisikėlęs pasirodė mokiniams, kur Sekminių dieną gimė Bažnyčia. Krikščionys buvo įsitikinę, kad jie yra Dievo tauta, todėl šioje vietoje pastatę bažnyčią pavadino "Šventojo Siono" vardu. Lankome **Paskutinės vakariinės** menę ir Sekminių vietą skaitome Evangeliją (Jn 13,4-15; Mk 14,22-25; Jn 20,19-23; Apd 2,1-12). Pranciškonų Vakarienuosio koplyčioje Šv. Mišios. Vakarienė ir nakvynė viešbutyje Jeruzalėje.

**10 diena.** Pusryčiai. Toliau keliaujame po Šventąjį miestą **Jeruzalę** - tai vienas seniausių pasaulyje miestų, svarbus dėl joje vykusių istorinių ir religinių įvykių. Savo Šventuoju miestu ją laiko trijų religijų išpažinėjai: žydai, krikščionys ir musulmonai. Ir nors Jeruzalės vardas reiškia "ramybės miestą", tačiau jos istorija buvo audringesnė už daugelio kitų. Dovydas tapęs Izraelio karaliumi apie 1000 m. pr. Kr. pavertė ją savo sostine, sustiprino Jeruzalės sienas, ant Siono kalno pastatė sau rūmus, buvo atgabenta Sandoros skrynia, o jo įpėdinis Saliamonas Jeruzalę pavertė klestinčiu miestu, pastatydino didžiulę Šventyklą tikrajam Dievui. Po žydų sukilimo prieš romėnus 70 m. šventykla buvo sugriauta ir daugiau nebuvo atstatyta. Šiandien jos vietoje stovi musulmonų Al Aksos mečetė ir Uolos kupolas (VII a). Lankome storines, archeologines miesto vietas. **Raudų siena**, šiandien dar vadinama Vakarine buvo dalis senąją Jeruzalės šventyklą supusio mūro, sugriauto 70 m. Todėl žydams ši siena atmintina ir brangi. Tai arčiausiai Senosios šventyklos esantis taškas, kurį žydai gali lankyti. Paprotys melstis prie raudų sienos kilo labai seniai, tikriausiai nuo Konstantino laikų, kai žydams vėl buvo leista prisitarti prie šios vietos. Žydai maldininkai ir šiandien atvyksta iš tolimiausių kraštų prie jiems švenčiausios vietos, kuri yra kaip sinagoga po atviru dangumi. Ne asmeninių intencijų yra meldžiamasi už visą žydų tautą, prašoma Mesijo atėjimo ir Šventyklos atstatymo. Prašymai dažnai surašomi ant lapelių ir įkišami į sienos plyšelius. Čia galima pamatyti griežtai religinių papročių besilaikančių žydų, vadinamų ortodoksais, kurie ant galvos turi ne tik skrybėlę, bet ir mažą odinę dėžutę. Ant jų užrašytos įstatymo citatos: "Klausyk, Izraeli! Viešpats yra mūsų Dievas, vien tik Viešpats." (Ist 6, 4-9). Prie durų ir vartų staktų pritvirtinamos dėžutės su tais pačiais Šv. Rašto tekstais kur tik gyvena žydai. Šventyklos teritorijoje pastatytos musulmonų mečetės yra musulmonų piligrimystės vieta **Al Aksos mečetė ir Uolos kupolo** šventykla. Aplankę Raudų sieną, einame į apžvalgos aikštelę, kad matytume visą Šventyklos kiemą (jeigu yra galimybės, užeiname į buvusį šventyklos kalną). Po pietų laisvas laikas Jeruzalės turguje. Taip pat siūlome aplankyti kitų krikščionių bažnyčias Jeruzalėje: Sirų, Armėnų, Graikų katalikų, Koptų, Etiopijos Krikščionių. Vakarienė ir nakvynė viešbutyje Jeruzalėje.

**11 diena.** Pusryčiai. Pagal galimybes (priklausomai nuo išskridimo laiko) aplankome **Tel Avivą** ir **Jafą**. Jafa – tai Tel Avivo senamiestis su Šv. Petro bažnyčia ant Viduržemio jūros kranto. Apaštalu darbai mini šv. Petro apsilankymą šiame mieste. Tikinčiųjų prašymu, jis prikėlė visų mylimą Tabitą (Apd 9, 36-42), paskui pasiliko pas vieną odininką Simoną ir jo namuose matė regėjimą, kuriuo Dievas jį paskatino skelbti Evangeliją ne tik žydams, bet ir visų tautų

žmonėms (Apd 10,9-23). Laisvas laikas prie jūros. Po pietų išvykstame į oro uostą. Skrydis: Tel Avivas - Hamburgas.

**Kelionės kaina: 1250 Eur + skrydis nuo 260 Eur (grupėms nuo 30-40 žm.)**

**Kelionės kaina: 1320 Eur + skrydis nuo 260 Eur (grupėms nuo 20-30 žm.)**

**Į kelionės kainą įskaičiuota:** Lėktuvo bilietai Hamburgas – Tel Avivas – Hamburgas (bagažo mokesčiai papildomai); Kelionės vadovo-vertėjo (iš Lietuvos) paslaugos, Dvasinio vadovo išlaidos; Vietinio gido palydėjimas; Transporto paslaugos Izraelyje pagal programą, Pervežimai oro uostas – viešbutis – oro uostas; 10 nakvynių viešbučiuose 3-4\*su pusryčiais ir vakarienėmis; Ekskursijos su vietiniu gidu, Įėjimo bilietai į mokamus objektus pagal programą, Kelionės dokumentų sutvarkymas.

**Į kainą neįskaičiuota:** Arbatpinigiai gidui ir vairuotojui (rekomenduojama po 2+3 \$ per dieną); aukos bažnyčiose (kur vyks šv. Mišios ~1-2\$ vienam kartui); Kitos išlaidos pasirinktinai: plaukimas laivu Tiberiados ežere 10\$; Taboro kalno taksi 10\$; Užkandžiai pietų metu (~10-15\$ pietūs), gėrimai vakarienių metu (kava, arbata ~3\$); galimi jūsų pasirinkto bagažo mokesčiai. Asmeninės išlaidos, suvenyrai. Kelionės draudimas (prašome pasitūpinti asmeniškai).

**Pastabos:** Grupei pageidaujant, kartu vyksta kunigas, šv. Mišios vyks kasdien atitinkamose vietose (paminėta programoje), Biblijos skaitymai, bendros maldos. Lankomų objektų tvarka gali keistis priklausomai nuo šv. Mišių vietos ir laiko bei kitų aplinkybių.

**Kelionės kaina gali keistis dėl valiutos (USD) svyravimo. Kaina paskaičiuota kai 1 Eur = 1,2\$.** Esant mažesnei grupei nei minimalus keliautojų skaičius, kelionę gali būti vykdoma proporcingai padidinus kelionės kainą. Kelionei reikalingas pasas, kuris galiotų ne mažiau nei 6 mėn. nuo kelionės pabaigos.

#### Tiesioginiai skrydžiai:

11:00

**Hamburgas (HAM)**

Fuhlsbuettel

16:30

**Tel Avivas (TLV)**

Ben Gurion International

17:40

**Tel Avivas (TLV)**

Ben Gurion International

21:30

**Hamburgas (HAM)**